

Standplaats Zeeland 2017

Succes trekt succes aan

**Bernard Wientjes over de economische
vitaliteit van Zeeland**

"Hier in Zeeland ben ik stuurman aan wal. Dat maakt het ook zo leuk: ik kan zeggen wat ik denk."

Meedoen aan Standplaats Zeeland? Bernard Wientjes was meteen enthousiast. 'Ik kende het concept niet', vertelt hij, 'maar de aanpak sprak me direct aan. Bedrijven bezoeken is lange tijd mijn vak geweest. Als voorzitter van VNO-NCW kwam ik overal en had ik veel contact met bestuurders. Hier in Zeeland ben ik stuurman aan wal. Dat maakt het ook zo leuk: ik kan zeggen wat ik denk.'

Als hij op woensdagmiddag in Vlissingen de HZ University of Applied Sciences binnenstapt, ontdekt hij al gauw dat Standplaats ook betekent dat hij drie dagen in het middelpunt van de belangstelling staat. De foto's staan klaar, een journalist van de krant wijkt niet van zijn zijde en een groep studenten Bedrijfskunde wacht hem op in de mooiste collegezaal van de school. Hij zoekt de publiciteit eigenlijk nooit op, vertelt hij even later. 'Mijn functie bij VNO-NCW was zeer invloedrijk, er gebeurde niets zonder dat ik het wist. Maar het gebeurde in de achterkamertjes. Dat klinkt misschien negatief. Dat is het niet: akkoorden bereik je alleen achter gesloten deuren.'

Een ondernemer in hart en nieren

De studenten vertelt hij zijn levensverhaal. Hoe zijn ondernemersbloed harder ging stromen toen hij kort na zijn studie Rechten het bedrijf van zijn vader in Drenthe overnam. 'We maakten onderdelen voor auto's, vliegtuigen en medische apparatuur. Dan ben je altijd afhankelijk van anderen. Dat wilde ik niet. We gingen daarom begin jaren '70 als eerste kunststof badkuipen maken. Geen goed idee. Niemand wilde ze hebben. Als de bank en je accountant zeggen 'stop ermee', of als je vrouw bij je wegloopt, dan weet je dat je op moet houden. Ik ben toch nog een jaar doorgegaan en toen gebeurde wat ik niet kon voorzien: de markt veranderde. Sporten kwam in zwang, mensen gingen vaker douchen, besteedden meer aandacht aan persoonlijke verzorging. De badkamer kreeg opeens een belangrijke functie in huis. Met onze badkuipen werden we de grootste van Europa.' Zijn boodschap aan de studenten is duidelijk: volg je gevoel en geef niet zomaar op. 'Als ik marktonderzoek had gedaan, dan had ik die badkuip nooit gemaakt.'

Gewoon doen

Hij verkocht zijn bedrijf en zette zich daarna in voor ondernemers. 'Voor de ontwikkeling van een regio is de kracht van bedrijven onmiskenbaar. Alleen bedrijven kunnen zorgen voor innovatie en voor groei. Dat doen ze natuurlijk niet alleen, daar is duidelijk overheidsbeleid voor nodig en een goede relatie met onderwijs- en onderzoeksinstituten. Maar het begint bij de bedrijven.'

'Wie van jullie wil later zelfstandig ondernemer worden?', vraagt Wientjes aan de HZ-studenten. Drie handen gaan aarzelend de lucht in. Hij vindt het er eigenlijk te weinig. 'Ondernemen is het mooiste dat er is, ondernemers zijn de motor voor economische groei. Als je het leuk vindt, heb je veel kansen. Zeeland is een regio waar ondernemerschap van oudsher inzet. Niet voor niets was in Middelburg de op één na grootste kamer van de VOC gevestigd. Ik merk dat die ondernemersgeest hier nog steeds is. De provincie heeft behoefte aan jonge ondernemers, aan creatieve, innovatieve geesten. Wees niet bescheiden,

stap naar voren en maak de provincie weer zo sterk als zij ooit was. Zeeland kan wel wat trots van de Friezen gebruiken. Dus, heb je een plan? Werk het uit met kritische mensen en begin gewoon. Voor goede ideeën is altijd geld.'

Innoveer in de bouw

In het Stadhuis op de Markt in Middelburg ontmoet Bernard Wientjes zo'n dertig leden van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel. In de oude raadzaal wordt volop gesproken over circulaire economie, een maatschappij zonder afval waarin alles wordt hergebruikt. Volgens Luit Ezinga, voorzitter van de SER-Zeeland is het niet hetzelfde als biobased economy of simpel recyclen. 'Het is een andere mindset. Dat is een abstract begrip dus de vraag is hoe we iedereen meenemen in die ontwikkeling en wat circulaire economie voor Zeeland kan betekenen.'

'In Parijs hebben we met elkaar afgesproken dat de CO₂-uitstoot fors naar beneden moet,' meldt Ezinga. Dat is een stip op de horizon. De aanpak in Nederland is vooralsnog diffuus en een vertaalslag is moeilijk te maken. Ik denk dat we het stap voor stap moeten oppakken. Als ik kijk naar Zeeland dan gebeurt er al best veel. Bijvoorbeeld met Smart Delta Resources waar restwarmte en reststoffen tussen bedrijven worden uitgewisseld. Dit soort initiatieven, daar moet je bij aanhaken. Dat is makkelijk en zorgt er bovendien voor dat je animo behoudt.'

Wientjes ziet louter uitdagingen en enorme kansen, vooral voor de woningbouwsector. 'In Nederland moeten in 2030 alle woningen energielabel A hebben. Dat betekent dat de komende jaren 7,5 miljoen bestaande huizen moeten worden aangepast en dat we nieuwe woningen volgens heel nieuwe concepten gaan bouwen. De fundering, de muren en het dak zijn dan niet langer de basis. We bouwen eerst een installatie en daar komt een huis omheen. De bouwsector is daar nog niet klaar voor. Er is weinig innovatie en de productiviteit stijgt al tien jaar niet meer. We hebben echt een revolutie nodig om dit voor elkaar te krijgen. Woningbouwverenigingen kunnen hierin een

cruciale rol vervullen. Vanuit de Taskforce Bouwagenda stellen we het kabinet voor om een deel van de verhuurdersheffing voor woningbouwcorporaties om te buigen naar een investeringsfonds. Zeeuwse corporaties zijn de rijkste van Nederland. Ik raad ze aan om voorop te gaan lopen, om innovatieve projecten te ontwikkelen die het klimaat ten goede komen. Daarmee kunnen Zeeuwse ondernemers voorop lopen en nationaal en internationaal veel geld verdienen.'

Kuuroord Zeeland

Voor zijn komst naar Zeeland liet Wientjes in de PZC al weten dat Zeeland zich het best kan richten op het nationale topsectorenbeleid. Thema's als Water, Energie, Agrofood en Logistiek, daar is Zeeland volgens hem sterk in. Het zijn de sectoren waar veel innovatie plaatsvindt en waar exportmogelijkheden zijn.

In het Badhotel in Domburg heerst een andere mening. Hier ontmoet hij dan ook mensen die werken voor toeristisch Zeeland. 'Waarom noemt u toerisme niet als speerpunt voor de provincie?' Voordat hij antwoord kan geven, wordt hem in drie pitches haarfijn uitgelegd wat deze sector bijdraagt aan de economie en welke plannen de ondernemers hebben voor de toekomst. Want plannen zijn nodig. Accommodaties verouderen, toeristen krijgen steeds meer van hetzelfde en er is weinig aandacht voor kwaliteit. Bedrijven staan er niet alleen voor. Het Kenniscentrum Kusttoerisme van de HZ helpt hen: Als kennisleverancier, als trendwatcher en als aanjager van innovatie.

Toerisme in combinatie met zorg lijkt kansrijk, op verschillende manieren, zo legt Olaf Timmermans, lector Healthy Region van de HZ, uit. Nederland vergrijsst. Accommodaties kunnen hierop inspelen bijvoorbeeld door het aanbieden van thuiszorg in vakantiehuisjes. Toeristen zien Zeeland ook als een regio waar ze heerlijk ontspannen na een moeilijke periode. Misschien kunnen daar speciale programma's voor worden ontwikkeld. De zaal is enthousiast en komt met veel meer ideeën. Burgemeester Rob van der Zwaag van Veere trapt opeens op de rem: 'Het moet niet te zielig worden, we willen niet een zorgelijke regio zijn!'

"Ik ben betrokken bij de discussie over het voorkomen van ziekte in plaats van het genezen van ziekte"

Als Bernard Wientjes om zijn visie wordt gevraagd, begint hij met een excuus. 'Het klopt dat ik toerisme niet heb genoemd. Dat is onkunde, ik weet er niets van, maar houd er wel van', zegt hij lachend. 'Het is een sector die ook niet leeft in Den Haag. Onterecht, het is een bedrijfstak die barst van het ondernemerschap. Voor mij er dan ook eigenlijk geen discussie over het belang van deze sector voor Zeeland.'

Zeeland voor een gezond leven

Wientjes ziet zeker potentie voor de combinatie toerisme en zorg. 'Ik ben betrokken bij de discussie over het voorkomen van ziekte in plaats van het genezen van ziekte. Mensen leven steeds langer. Om pensioenen betaalbaar te houden moeten we alsmaar langer werken. Dat kan alleen als we gezond zijn. Eigenlijk dweilen we in de gezondheidszorg met de kraan open. We bouwen mooie ziekenhuizen zodat we mensen die volkomen verkeerd hebben geleefd kunnen genezen. Het is veel beter om ervoor te zorgen dat mensen die verkeerd leven anders gaan leven.'

Ziekenhuizen leven van zieken. Hoe meer operaties, hoe meer ze verdienen. We moeten ze dus gaan belonen voor een lage omzet. Ik vind ook dat mensen een beloning moeten krijgen voor een gezond leven. Met een lagere premie bijvoorbeeld.' Stimuleer de ziekenhuizen, stimuleer de verzekeringsmaatschappijen en de burger. Daar ligt volgens Wientjes de koppeling met gezondheids-toerisme. 'Niemand twijfelt aan deze regio als de plek voor sport en ontspanning en daarmee voor een gezond leven. Als je aanbod koppelt aan preventie van ziekte en aan een lang en gezond leven, dan ligt daar de toekomst.'

Onderwijs en onderzoek moeten volgens Wientjes aansluiten. 'Ga in gesprek met ROC's en bespreek wat jullie als toeristische sector gaan doen om de combinatie gezondheid en toerisme van de grond te krijgen en welke kennis en kunde daar in Zeeland voor nodig is.' Hoe je ondernemers meekrijgt in deze ontwikkeling? Dat is volgens Wientjes een goede vraag. 'Er is altijd een kleine top die sowieso meedoet. Maar het gaat om de grote groep daaronder. Als je die wilt verleiden moet je ze stimuleren.'

Bio Base Europe Pilot Plant

Maak Zeeland aantrekkelijk voor jongeren

Honderd leerlingen van drie Zeeuwse middelbare scholen zitten donderdagmiddag gespannen in de aula van de bibliotheek in Middelburg. Ze hebben zich voorbereid op een Lagerhuis-debatwedstrijd. Bernard Wientjes is voorzitter van de jury. Hij maakt met wat vragen kennis met de jongeren. 'Wie woont er over tien jaar nog in Zeeland?' Er gaan twee handen omhoog. De leerlingen willen duidelijk niet blijven. 'Ik wil wat van de wereld zien,' zegt de één, 'en wat meemaken, dat doe je niet hier in Zeeland.' Een ander meldt dat jongeren niet in Zeeland studeren omdat ze naar een universiteit willen. 'Ook al zou hier een grote universiteit zijn, dan nog denk ik dat mensen van hier echt wel ergens anders heen willen.' Wientjes schrikt van die grote behoefte om weg te gaan. Maar helemaal verbaasd is hij niet. Later zegt hij daarover: 'Als je kijkt naar de ontwikkelingen in de wereld, dan zie je dat zeventig procent van de mensen in de steden gaat wonen. Wil Zeeland kans maken, dan moet je voor de jonge mensen iets hebben dat een stadsgevoel geeft. Ik ben van mening dat Zeeland een stadsstructuur tussen Vlissingen en Middelburg moet hebben. Als je die niet maakt, sla je de plank mis.'

Hij maakt met wat vragen kennis met de jongeren. 'Wie woont er over tien jaar nog in Zeeland?' Er gaan twee handen omhoog.

De sfeer is ongedwongen maar in de debatten gaat het er soms fel aan toe. De groepen van het Ostrea Lyceum, Nehalennia en Pontes Goese Lyceum weten goed waar ze het over hebben. In Zeeland blijven of vertrekken? Het thema komt ook in de tweede ronde aan bod als zes leerlingen het voorstel voor een landbouwuniversiteit in Zeeland bediscussiëren: 'Er is ruimte genoeg en door de universiteit houden we jongeren hier' betoogt het team van Pontes. 'Onzin', zeggen de heren van Ostrea. 'Wageningen is geweldig, daar kunnen we niet tegenop. We moeten ons geld investeren in rust, ruimte en bejaarden!' Het laatste woord is aan de juryvoorzitter: 'Het is duidelijk dat jullie pleiten voor het versterken van onderwijs en dat we daarmee mensen hier kunnen houden. Ik zou pleiten voor een filiaal van Wageningen, zoals het University College Roosevelt een soort filiaal is van Utrecht.'

Na een juryberaad maakt Wientjes de bevindingen bekend: 'Ik heb veel debatten meegemaakt, dit was goed, heel goed. Soms moet je een stelling verdedigen die je eigenlijk niet meent. Dat deden jullie prima, vlot en met humor. Ook heel belangrijk. Ik vind het echt doodzonde dat jullie allemaal Zeeland gaan verlaten.' Het team van het Goese Lyceum gaat er met de winst vandoor. Daarna kunnen de leerlingen eindelijk ontspannen en napraten.

Ga bij elkaar op schoot zitten

Als de laatste scholieren zijn vertrokken wordt de foyer omgebouwd voor een speciale Standplaats Meet Up. Een open avond waarin iedereen in gesprek kan met Bernard Wientjes. Het gaat over ondernemen, het Bèta-college, bestuurlijke samenwerking en een gezamenlijk visie voor Zeeland.

Wientjes heeft het tijdens deze Standplaats al eerder gezegd: 'Zeeland heeft een enorme ondernemende historie. Ik hoor van veel mensen dat het noodlot nu op Zeeland afkomt. Ik geloof dat niet. Kijk naar de feiten: de economische groei ligt op het nationaal niveau, de werkloosheid is lager dan in de rest van Nederland en leegstand in winkelpanden zie je overal.'

Maar, zoals ook de Commissie Balkenende zegt: Zeeland moet wel wat doen om de krachten en structuren van Zeeland verder te versterken en om jongeren te behouden. Wientjes heeft suggesties. 'Ik ben erg voor het Bèta-college. Innovatiekracht ontstaat als verschillende sectoren bij elkaar op schoot gaan zitten. Daar is dit college perfect voor. Ik sprak eerder met Dow Benelux. Het viel me op dat daar 24 nationaliteiten werken! Dat betekent dat er in Zeeland en Nederland dus te weinig gekwalificeerde mensen zijn. Dow vernieuwt enorm, investeert in de locatie in Terneuzen. Zorg dat er nieuwe startups komen die zich in de slipstream van dit soort grote bedrijven kunnen ontwikkelen. Start samen met de UCR een incubator, dat geeft een enorme dynamiek.' Gedeputeerde Jo-Annes de Bat kan Wientjes enigszins geruststellen: 'We bouwen het Bèta-college stap voor stap op. Met een versterking van de opleidingen aan de

HZ en het UCR kunnen we studenten meer bieden. Uiteindelijk moet dit leiden tot het nieuwe instituut, maar dat gaat niet van de één op de andere dag.'

Samen voor Zeeland

Wat volgens Wientjes vooral nodig is voor een krachtig Zeeland is het gevoel om er samen voor te gaan. 'Zeeland moet keuzes maken voor de regio. Dat is lastig in een provincie waar de verdelende rechtvaardigheid heerst, waar het moeilijk is om alle neuzen in dezelfde richting te krijgen, omdat niet alleen Vlissingen ervan moet profiteren maar ook Middelburg, Goes en Terneuzen. Er is hier geen sfeer van een gemeenschappelijke doelstelling, een sfeer waarin het niet uitmaakt waar het Bèta-college komt, als het maar in Zeeland komt. Dat is erg jammer. Mijn advies zou zijn: zet de gemeentes en de ondernemers bij elkaar, doe de deur op slot en laat ze er pas uit als ze hebben gezegd: dit zijn de prioriteiten en die steunen we met z'n allen.'

De woensdagavondbijeenkomst in de Abdij, met vertegenwoordigers van Overheid, Ondernemers, Onderwijs en Onderzoek, had een beetje dat karakter. Zij kregen de opdracht één speerpunt te kiezen voor de kabinetsformatie. Één! 'Vraag je tien dingen, dan krijg je niks. Vraag je er één dan heb je succes', aldus de ervaren onderhandelaar Wientjes. Uiteindelijk wordt gezamenlijk gekozen om de ontmanteling van de kerncentrale en Thermphos in te brengen. Nationale problemen die om een nationale oplossing vragen. De provincie houdt dan zelf middelen over voor de resterende problemen en voor investeringen in duurzaamheid en de klimaatdoelstellingen.

Verslaafd aan Zeeland

Met een boottocht over het Kanaal van Gent naar Terneuzen en een bezoek aan de Biobase Pilot Plant in Gent sluit Bernard Wientjes zijn driedaags bezoek aan Zeeland af. Hij krijgt onderweg een showcase van de goede dingen die aan de zuidkant van de Westerschelde gebeuren. Ontwikkelingen

die passen bij de punten die hij de dagen ervoor al aansneed. Zoals het Kennis- en Innovatiecentrum op het Maintenance Value Park in Terneuzen. Voor de vijftig leden worden daar ideeën voor beter en slimmer onderhoud van installaties verder ontwikkeld en uitgewerkt. Studenten vinden er een stageplaats en kunnen in de praktijk zien hoe interessant dit vakgebied is.

Bernard Wientjes is onder de indruk: 'Terugkijkend naar de afgelopen dagen zie ik een enorm optimisme. Of het nu gaat over toerisme of over de kanaalzone. Deze provincie is en blijft ondernemend. Mijn advies: blijf dat ondernemerschap steunen. Zorg als overheid voor de juiste voorwaarden, voor regelgeving én werk altijd in combinatie met onderwijs en onderzoek.'

'Na drie dagen ben ik verslaafd aan Zeeland. Het is een fantastische provincie, werk samen, maak Zeeland nog sterker dan het al is en laat zien wat je waard bent, want succes trekt succes aan!'

Colofon

Mei 2017

Concept en realisatie: *ZB| Planbureau en
Bibliotheek van Zeeland,
de Drvkkery*
Tekst: *Hanneke Blok*
Redactie: *Dick van den Bout en
Jeanine Naerebout*
Fotografie: *Dirk-Jan Gjeltema*
Grafische vormgeving: *Studio Zint*
Papier: *Biotop*
Gebruikte fonts: *Verdana, Egizio*
Druk: *Meulenberg Media*
ISBN/EAN: *9789492170309*
NUR: *780*
Oplage: *1000*

Standplaats Zeeland is mede mogelijk gemaakt door:

Provincie Zeeland	HZ University of Applied Sciences
NV Economische Impuls	Scalda
Gemeente Terneuzen	Stichting Genootschap der
Europe Direct	Zeeuwse Commodores
BZW	De Drvkkery
SER Zeeland	ZigZag
Pontes Goese Lyceum	Maatschappij voor
Nehalennia	Nijverheid en Handel
Ostrea Lyceum	Het Debatbureau
PZC	Biobase Pilot Plant Gent (B)
University College Roosevelt	Badhotel Domburg
Gemeente Veere	